

ชื่อเรื่อง: การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสายข้าวไทยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน (Phrase 1: เบิกฟ้า มหาสารคาม)

ผู้วิจัย: ดร. ภาวดี โยโสธรศรีกุล และ นางสาวชัชชาภา เล่ห์รักษา

สังกัด: คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ทำการวิจัย: ปีงบประมาณ 2558

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง เป็นแหล่งที่มาของรายได้และก่อให้เกิดอาชีพต่างๆ มากมาย สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวช่วยสร้างรายได้และยังช่วยกระจายรายได้เข้าสู่พื้นที่ต่างๆ ของประเทศอีกด้วย เมื่อพูดถึงวิถีไทยในด้านของอาหารและการกินแล้ว ‘ข้าว’ มักจะได้รับการกล่าวถึงเป็นอันดับต้นๆ จากการศึกษาพบว่า ‘ข้าว’ ถือเป็นอาหารหลักของผู้คนในประเทศกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมาแต่โบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทยที่ได้มีการค้นพบหลักฐานต่างๆ มากมายที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับข้าวในบริเวณนี้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ คนอีสานมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับข้าวและมักจะแสดงออกในรูปแบบของประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ทั้งนี้ ชาวอีสานมีความเชื่อที่ว่า ในทุกๆ รอบเดือนของปีจะต้องมีการจัดงานบุญที่บ้านประเพณีพื้นเมืองขึ้น ทั้งนี้ชาวอีสานเรียกประเพณี 12 เดือนนี้ว่า ‘ฮีตสิบสอง’

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งหวังที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้าวและความเชื่อที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนอีสานในบริบทของจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวตามแบบวิถีไทย โดยชุมชน เพื่อชุมชน อย่างมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้าว ความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของคนอีสานในบริบทของจังหวัดมหาสารคาม และ 3) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีข้าว วิถีไทย ที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกดำเนินไปพร้อมๆ กัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการถอดรหัสหรือ Coding and Analysis โดย Strauss and Corbin (1990) ผลการศึกษาที่พบว่าเมื่อมีการจัดเทศกาลงานบุญต่างๆ ขึ้น หน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็น เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้การช่วยเหลืออาจจะเป็นรูปแบบของการให้ความรู้และการให้เงินสนับสนุน นอกเหนือไปจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานทางการศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในการสืบสานต่อวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ชาวมหาสารคามต้องการที่จะเห็นคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีของชุมชน ในส่วนของฮีตสิบสองและพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับข้าวนั้น จากการศึกษาพบว่า ในทุกๆ เดือนจะมีการจัดกิจกรรมงานบุญขึ้นในแทบทุกพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่งผลให้ในแต่ละพื้นที่จะมีงานบุญที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

นิยามศัพท์: การท่องเที่ยววิถีไทย การท่องเที่ยวโดยชุมชน